

Cykelturisme og værtskab

oplevelser og analyser fra sadelhøjde

Mads Daugbjerg
Adjunkt, ph.d.

Aarhus Universitet
Afd. for Antropologi og Etnografi

Skiltning / køreplan

- › Projekt *Den gode cykeloplevelse*
- › Fem hovedpointer fra analysen
- › Vinkler på værtskab
- › Spørgsmål til debat: værtskab som *forbindelser*

Projekt *Den gode cykeloplevelse*

Fem feltarbejdere har indsamlet materiale henover sommeren 2009:

- › Tre danske områder: Bornholm, Sydfyn og øerne, Hærvejen
- › To udenlandske destinationer: Østrig/Donau, Tyskland/Berlin

Datamaterialet omfatter blandt andet...

- › 78 optagne, semistrukturerede interviews med 129 informanter
- › 14 korte videoer
- › 62 postkort, sendt af turisterne til os efter deres ferie
- › 7 dagbøger, ført af turisterne selv (inkl. efterfølgende interviews)
- › 400+ fotos
- › Medieomtaler, artikler, websider, pr-materiale og andet kontekstuel materiale

› *Analysen er af kvalitativ art*

Fem hovedpointer fra analysen

- › Vi arbejder med at optimere *relationer* mellem steder, mennesker, og genstande
- › Cykelturister befinder sig mellem følelsen af frihed og trangen til tryghed
- › Hver gang vi siger "oplevelse", må vi også sige "bevægelse"
- › En af cyklens største styrker er dens åbning af "hemmelige", eksklusive rum
- › Et godt værtskab kræver ikke altid smilende værter, men indirekte omtanke

Cykelturisten mellem frihed og tryghed

- › Cykelturismen fremhæves for sin indbyggede improvisation: at kunne ”bestemme selv”, ”stå af, når man vil”, køre ”hvorhen vinden blæser” eller ”ud i det blå”...
- › Men når det kommer til, hvad turisterne rent faktisk *gør* (modsat det, de siger), er de meget *lidt* improviserende
- › ”Man er ude i naturen. Man sidder ikke bag en bilrude. Det er, hvad enten du går eller cykler en tur. (...) og man kan nemt stoppe. Altså, så så man lige dér, eller... skal vi ikke lige holde en pause her, og sætte sig i grøften eller en lille kantsten, eller en kirkegård og finde et toilet... Altså det er nemt – det er nemt at gøre de ting, man har behov for.”
(dansk kvinde, Hærvejen)

Oplevelse som bevægelse

- › Frem for at betragte oplevelser som knyttet til afgrænsede steder eller attraktioner må vi anskue dem som bundet til bevægelsen, processen og sansningen af omgivelserne undervejs
- › Den gode cykeloplevelse er uomgængeligt bundet til *bevægelse*, forstået som den konkrete og rytmiske sammensmeltning af krop, cykel og omgivelser
- › Vi vil væk fra at betragte oplevelsen som stedbundet og cyklen ”blot” som transport mellem punkt A og B: det er derimod selve den forbindelse, der er central – skabelsen af mening (velvære, værdi) opstår i bevægelsen mellem A og B

Oplevelse som bevægelse, eksempel

”Vi har besluttet os for, at den her gang, der cykler vi rundt i Berlin og får den der oplevelse af byrummet og det at bevæge sig gennem byrummet, kontra det at tage S-bahn og U-bahn, for det er så let. I U-bahnen får man ligesom en anden slags oplevelse af det der med at gå fra et sted og ned i jorden – og oplevelsen af at komme op et nyt sted, men man får ikke fornemmelsen af at køre igennem byen oppe. Det er en anden slags fornemmelse, kan man sige” (dansk mand, Berlin)

Cyklen som dåseåbner til "hemmelige" rum

- › Cyklen opleves som en adgangsbillet til en hemmelig verden: mindre turistet, mere uspoleret, privilegeret, udvalgt, *backstage*
- › En følelse af uturistet og "ærligt" eller autentisk nærvær – men også ubeskyttet og skrøbeligt (afhængigt af vind og vejr, af cyklen, af værterne)
- › Og en oplevelse af at opfatte omgivelserne privilegeret og "rigtigt" (modsat motor- og masseturister)

De "hemmelige" potentialer, eksempler

"Jeg kører som sælger i forvejen, så jeg kender Fyn, men her kom jeg ud på nogle steder, hvor jeg tænkte "wauw!" Og dér ville jeg aldrig komme i bil, det er helt sikkert, også fordi det var sådan noget inde bag ved noget – sådan en rigtig H.C. Andersen-rute" (dansk kvinde, Fyn)

"Drop Checkpoint Charlie, det er meget sjovere at komme rundt og se de her lidt mere skæve steder, dem havde vi jo aldrig fået set ellers. Checkpoint Charlie kan vi jo sagtens finde selv" (norsk mand, Berlin)

Vinkler på værtskab

- › "Det gode værtskab" er ikke en indlejret egenskab ved værter/steder – eller noget, man bare kan lære, og så "har" man det
- › Men derimod i den grad et *relationelt* fænomen: et forhold mellem mennesker, hvor udfaldet beror på, om relationerne i praksis opleves som udbytterige i form af mening, værdi og/eller velvære
- › Værtskabsforbindelserne er (naturligvis) forhold mellem mennesker, men de løber gennem og påvirkes af en række materielle og rumlige genstande og forhold (cykler, landkort, cykelstier, modvind, kroer, hjemmesider, applikationer til mobiltelefoner, osv.)
- › Værtskab forefindes i både *direkte* og *indirekte* former

Direkte værtskab

- › Det direkte ansigt-til-ansigt forhold er (naturligvis) meget væsentligt
- › Hvis det basale niveau af *service* ikke er til stede, er det omsonst (og fremstår utroværdigt) at forsøge at lægge et ekstra, mere personligt lag af værtskab ovenpå
- › På den guidede tur må den frihed, man giver køb på ved at lade andre lægge ruten og bestemme farten, opvejes af et oplevet udbytte af en *merværdi*
- › Eksempel: I Berlin, et komplekst og kaotisk rum, hvor historierne og hemmelighederne står i kø, opfattes åbningen af disse rum som afhængig af en kyndig lokal stifinder

Mellem det direkte og det indirekte

“Det er for mig lidt halvproblematisk, det der med at tage på tur og så – altså det der med at man er ude og rejse, og så grupperer man sig med turister. Der er et eller andet dér, som jeg er lidt imod. Jeg kan ikke så godt lide, at man får *spoonfulde* af, altså, det hele lige ind i kæften. (...) Så det er lidt faren jeg ser ved de guidede ture.” (Mikkel, dansker på ferie i Berlin)

Indirekte værtskab

- › Det gode værtskab påkræver ikke nødvendigvis en masse ”værter” (nogle cykelturister foretrækker at møde så få som muligt)...
- › ...men en oplevelse af *tillid* indbygget i steder, tilbud, materialer, muligheder – dvs. i turisternes faktiske berøringsflader ”derude”: det *indirekte* værtskab
- › Turismeaktørens rolle: fra *instruktør* til *iscenesætter*
- › Forholdet mellem vært og gæst medieres af materielle genstande (“rekvisitter”) og af feriens rumlige forhold (“scener”, “kulisser”)
- › Det indirekte værtskab forløber ikke som en interaktion mellem gæst og vært, men mellem gæsten og et værtsudviklet koncept

Indirekte værtskab, eksempler

- › ”Jeg er nu midt i ingenting, på landet. Og der er et hjem, hvor man simpelthen har stillet en masse små... nogle drikkevarer, snacks, kaffe, te og koldt vand, der er et lille køleskab, hvor man så kan forsyne sig selv, bare læg kr. i en pengekasse.” (fra Maries feltnoter)
- › De områder, hvor landkort, skiltning og infrastruktur fungerer gnidningsløst, intuitivt
- › *Cycling Denmark* mærkeordningens potentialer

Værtskab som *forbindelser*

- › VÆRT-VÆRT Turismebranchens interne relationer; fx forholdene mellem destinationsbureauer og turoperatører, restauratører osv.
- › VÆRT-GÆST Den relation, som normalt forbindes med værtskabsbegrebet. Forholdene mellem turister og turismens aktører
- › GÆST-GÆST Feriens sociale relationer turisterne imellem: både internt i den enkelte gruppe, og eksternt til andre turister

Afrundende spørgsmål til arbejdet med værtskab

- › *Hvilke* forbindelser er de væsentlige?
- › *Hvor* i den enkelte relation er kommunikationen vellykket?
- › Hvor *direkte* eller *indirekte* bør man arbejde med at optimere relationen?
- › Hvilke *rum* og *rekvisitter* indgår i forbindelsen og kan bearbejdes?

Cykelturisme og værtskab

oplevelser og analyser fra sadelhøjde

Mads Daugbjerg
Adjunkt, ph.d.

Aarhus Universitet
Afd. for Antropologi og Etnografi

